

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/20/2023
Identifikačné číslo spisu:	1109248015
Dátum vydania rozhodnutia:	19.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1109248015.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. X., narodeného XX. C. XXXX, Y., H. XXX, zastúpeného advokátom JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, Bratislava, Vajnorská 20, proti žalovanej Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I, v súčasnosti Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-26C/316/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. septembra 2022 sp. zn. 5Co/149/2021, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. septembra 2022 sp. zn. 5Co/149/2021 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 30. mája 2017 č .k. 26C/316/2009 - 224 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 4.240,93 eura s 9% úrokom z omeškania ročne od 7. novembra 2009 do zaplatenia, všetko do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku. V časti uplatnenej sumy 403,10 eura s 9% úrokom z omeškania od 7. novembra 2009 do zaplatenia, žalobu zamietol. Konanie v časti o zaplatenie 13,24 eura s 9% ročným úrokom z omeškania od 7. novembra 2009 a v časti o zaplatenie 173,27 eura spolu s 9% ročným úrokom z omeškania od 7. novembra 2009 do zaplatenia zastavil. Žalobcovi súd priznal nárok na náhradu trov v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 4. septembra 2018 sp. zn. 5Co/7/2018, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj len „dovolací súd“) uznesením z 27. októbra 2021 sp. zn. 9Cdo/47/2020 rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, keď dospel k záveru, že v prejednávanej spore bola daná prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcu podľa § 420 písm. f) CSP, nakoľko dovolací súd mal za to, že krajský súd porušil právo žalobcu na spravodlivý proces, vydaním neodôvodneného, arbitrárneho a procesných ustanovení porušujúceho rozhodnutia.

4. Krajský súd v Bratislave následne rozsudkom z 27. septembra 2022 sp. zn. 5Co/149/2021, rozsudok súdu prvej inštancie z 30. mája 2017 č. k. 26 C/316/2009 - 224 v napadnutej časti potvrdil a žalobcovi priznal náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100%.

4.1. Odvolací súd po tom, čo dovolací súd zrušil jeho rozhodnutie, vec opätovne prejednal a dospel k prehodnoteniu svojho predošlého právneho názoru. V danom jedinečnom prípade sa odvolací stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho právnym názorom, že uplatnenie námietky premlčania v tomto konkrétnom prípade je proti dobrým mravom. Uznesenie o vznesení obvinenia Okresného úradu vyšetrovania PZ SR Veľký Krtíš č.k. ČVS:VP-98/96 zo dňa 17. apríla 1996, pre nezákonnosť ktorého Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 5To/31/07 zo dňa 29. marca 2007 trestné stíhanie voči žalobcovi zastavil, bolo vydané dňa 17. apríla 1996 pričom v zmysle § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. sa toto právo premlčí najneskôr za desať rokov odo dňa, keď poškodenému bolo doručené (oznámené) nezákonné rozhodnutie, ktorým bola spôsobená škoda, teda toto právo by podľa zákonnej úpravy bolo premlčané dňa 18. apríla 2006. Napriek tomu, je odvolací súd toho právneho názoru, že nie je možné na žalovaným uplatnenú námietku premlčania prihliadnúť z dôvodu rozporu s dobrými mravmi, tak ako to už uviedol súd prvej inštancie - v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

4.2. Uplatnenie námietky premlčania sa prieči dobrým mravom v tých výnimočných prípadoch, v ktorých je výrazom zneužitia tohto práva na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je všeobecným ustanovením hmotnoprávnej povahy, ktoré dáva súdu možnosť posúdiť, či výkon subjektívneho práva je v súlade s dobrými mravmi a v prípade, ak to tak nie je, požadovanú ochranu odoprieť. Postup podľa uvedeného ustanovenia má miesto iba v ojedinelých a vo výnimočných prípadoch, a to vtedy, ak vznesenie námietky premlčania nesie znaky zneužitia tohto práva. Výrazom zneužitia práva v neprospech toho účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči ktorému by nepriznanie jeho nároku súdom v dôsledku uplynutia premlčacej doby bolo neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom uplatňovaného práva a dôvodmi, pre ktoré svoje právo včas neuplatnil, či uspokojenia iných potrieb, kedy hlavnou alebo aspoň prevažujúcou motiváciou je úmysel poškodiť, či znevýhodniť povinnú osobu (tzv. šikanózný výkon práva). Tieto okolnosti musia byť naplnené v takej výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odopretie práva uplatniť námietku premlčania. Preto pre odopretie účinkov vznesenej námietky premlčania z dôvodu ich rozporov s dobrými mravmi sú rozhodujúce individuálne okolnosti, za ktorých bola námietka premlčania uplatnená. V danom prípade bolo možné uplatnenie námietky premlčania v rozpore s dobrými mravmi konštatovať v tom, že v rozhodnom čase vydania nezákonného rozhodnutia bol účinný právny predpis zákon č. 58/1969 Zb., podľa ktorého síce žalobca mohol podať žalobu o náhradu škody spôsobenej mu nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu už v čase oznámenia nezákonného rozhodnutia (uznesenie o vznesení obvinenia) aby sa zachoval v zmysle § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb., avšak takýto postup bol podľa názoru odvolacieho súdu krkolomný. Najmä z toho dôvodu, že fakticky v čase vydania uznesenia o vznesení obvinenia uvedené uznesenie bolo právoplatné a v občianskoprávnom konaní o náhradu škody by bol žalobca nútený zároveň žiadať o prerušenie tohto konania a to až do zrušenia uznesenia v trestnom konaní ako nezákonného (prerušenie konanie by teda muselo trvať až do 29. marca 2009 kedy Krajský súd Banskej Bystrici právoplatným uznesením zrušil rozsudok Okresného súdu Veľký Krtíš). Existoval procesný postup, ktorý by vylúčil premlčanie nároku, takýto postup by bol krkolomný a taktiež žalobca by v čase začatia trestného konania musel zároveň aj podať žalobu v občianskoprávnom konaní, pričom je prirodzené, že osoba voči ktorej sa vedie trestné stíhanie je plne vyťažená svojou obranou primárne v trestnom konaní, pričom náhrada škody za takéto, v tom čase stále zákonné trestné stíhanie, nebude pre bežného človeka najmä bez právneho vzdelania prioritou a nedá sa čakať, že sa zachová v zmysle už uvedeného § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. - podá žalobu v civilnom konaní, zároveň aj návrh na prerušenie konania (ktoré sa dá očakávať, že bude trvať niekoľko rokov) len s tým, aby predišiel práve premlčaniu svojho nároku. Preto odvolací súd opätovne zdôraznil správnosť odôvodnenia súdu prvej inštancie, že žalobca márne uplynutie premlčacej lehoty nezavinil, postupnými plynulými krokmi sa snažil o dosiahnutie nápravy (keď žalobu o náhradu škody podal až po rozhodnutí Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorý konštatoval porušenie základného ústavného práva žalobcu a teda trestné konanie zastavil). Uplatneniu námietky premlčania v rozpore s dobrými mravmi nasvedčovala aj tá skutočnosť, že to bola práve žalovaná, ktorá takýto neľahko čitateľný a krkolomný procesný postup na náhradu škody nezákonným rozhodnutím sama zavinila a to prijatím právneho

predpisu - zákona č. 58/1969 Zb. najmä jeho § 22 ods. 2 vo vyššie citovanom znení.

4.3. Ohľadom námietky žalobcu o tom, že suma 403,10 eura nie je premlčaná, odvolací súd poukázal na to, že v zmysle § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. právo na náhradu škody podľa tohto zákona sa premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode. Trestné konanie žalobcu bolo zastavené Krajským súdom v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 5To/31/07 z 29. marca 2007, žalobu žalobca podal 08. decembra 2009, teda už v čase podania žaloby si žalobca mohol uplatniť náhradu 403,10 eura ako škodu v zmysle § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. - náklady spojené s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody. Pokiaľ si túto náhradu žalobca uplatnil až 27. júna 2012 návrhom na rozšírenie žaloby na pojednávaní, takto uplatnený nárok bol celkom zjavne podaný oneskorene po uplynutí 3 ročnej subjektívnej lehoty. Odvolací súd nespochybnil tvrdenie žalobcu, že náklady spojené s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. sú príslušenstvom tohto nároku, avšak aj pre uplatnenie tohto nároku platí premlčacia doba v zmysle vyššie uvedeného § 22 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala dovolanie žalovaná, ktorá ho navrhla zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), nakoľko odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces.

5.1. Žalovaná dospela k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu neposkytuje požadované zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre jeho rozhodnutie a opomína náležite sa vysporiadať so zásadnou námietkou nastolenou žalovanou vo vzťahu k výške priznanej náhrady škody, ktorú žalovaná uplatnila už v rámci odvolacieho konania vedeného Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 5Co/7/2018, ale aj v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 5Co/149/2021, do ktorého zaslala aj podrobné vyjadrenie.

Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku žalovanej neposkytol žiadnu odpoveď na ňou prednesenú argumentáciu vo vzťahu k výške priznanej náhrady škody súdom prvej inštancie, v dôsledku čoho žalovaná považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za riadne neodôvodnené, arbitrárne a nepreskúmateľné. Poukázala na to, že námietkami k uplatnenej výške škody sa krajský súd sprvu nezaoberal, keďže nestotožňujúc sa s právnym posúdením otázky premlčania súdom prvej inštancie, rozsudok súdu prvej inštancie (v poradí druhý) zmenil a žalobu zamietol. Po vrátení veci odvolaciemu súdu na základe uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2021 sp. zn. 9Cdo/47/2020, však odvolací súd zmenil, resp. prehodnotil svoj predošlý právny názor k premlčaniu, z dôvodu ktorého bolo jeho povinnosťou zaoberať sa ostatnými námietkami žalovanej prednesenými v odvolaní zo dňa 7. augusta 2017 (konkrétne časť III odvolania) a podporenými odkazmi na rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít vo vyjadrení zo dňa 10. februára 2022, dotýkajúcimi sa otázky existencie zodpovednosti štátu za náklady konania len v rozsahu zodpovedajúcom účelnosti a nutnosti, zastávajúc názor, že nemožno akceptovať stav, kedy by mal štát nie byť zodpovedný za trovy obhajoby žalobcu v akejkoľvek výške a bez ohľadu na to, či išlo o úkony riadne uskutočnené a účelné. Žalovaná poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR ako aj na judikát R 17/2018, z ktorých jednoznačne vyplýva, že žalovaná je povinná uhradiť len účelne, či dôvodne vynaložené náklady v konaní, a teda nie všetky náklady, ktoré účastník v konaní vynaložil, tzn. rozhodnutia podporujúce záver, že v prípade povinnosti žalovanej ako subjektu zodpovedného za vznik škody, je táto povinná znášať výlučne účelne vynaložené náklady konania.

5.2. Žalovaná mala za to, že odvolací súd sa ani marginálne nezaoberal relevantnou odvolacou argumentáciou žalovanej (mimo námietky premlčania) a nezodpovedal otázky podstatného významu nastolené žalovanou, tieto dokonca v napadnutom rozsudku ani nespomenul, rovnako bez reakcie zostal poukaz žalovanej na existujúcu ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít v otázke obmedzeného rozsahu zodpovednosti žalovanej pri náhrade nákladov konania, čím bez pochyb došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces, a tým k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Rovnako poukázal na nedostatok odôvodnenia vo vzťahu k výroku o nároku na náhradu trov konania.

6. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalovanej ho navrhol odmietnuť resp. zamietnuť. Uviedol, že

dovolanie nemá potrebné náležitosti, nakoľko z neho nie je zrejmé, v akom rozsahu dovolateľ napáda rozsudok krajského súdu, mal za to, že odvolací súd svoje rozhodnutie riadne odôvodnil a preto neprišlo k porušeniu procesných práv žalovanej.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a tiež dôvodné.

8. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie, sú uvedené v § 420 a § 421 CSP.

9. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní došlo k ňou tvrdenému nesprávnemu procesnému postupu v takej miere, že došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces.

11. Jedným z princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (I. ÚS 243/2007). Pritom je nevyhnutné starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú ale aj laickú verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán i keď s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) súd musí v rozhodnutí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. Ide teda o oveľa širšiu škálu nedostatkov odôvodnenia, pričom ak chce súd uzavrieť, že odôvodnenie je dostatočné, mal by na argumenty súdu poukázať a vysvetliť ich súvis s konečným rozhodnutím, keďže odôvodnenie súdu nižšej inštancie podávateľa opravného prostriedku nepresvedčilo.

12. Najvyšší súd dospel k záveru, že dovolateľka opodstatnene vytýkala nepreskúmateľnosť a neodôvodnenosť rozhodnutia odvolacieho súdu. V tejto súvislosti dovolateľka v dovolaní (aj odvolaní) uvádzala, že už v priebehu súdneho konania poukazovala na to, že odvolací súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku vôbec nevenoval podstatným skutočnostiam namietaným v odvolaní, pričom žalovaná bezpochyby poskytla podstatné právne argumenty, odkazovala na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k posúdeniu rozhodujúcich skutočností ohľadom určenie výšky škody, ktorú potvrdil odvolací súd vo svojom rozhodnutí, rovnako ako sa odvolací súd nevysporiadal s jej námietkami ohľadom rozhodnutia o nároku na trovy konania.

13. Dovolací súd má za to, že rozsudok odvolacieho súdu, a to v oboch svojich výrokoch, nespĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP, pretože v rozsahu vyššie uvedenej dovolacej (i odvolacej) argumentácie, ktorá pre právne posúdenie veci mala nepochybne svoj význam, je nedostatočne jeho rozhodnutie odôvodnené resp. nepreskúmateľné. Odvolací súd svoje odôvodnenie zamerlal len na otázku zmeny svojho právneho záveru, vyslovené v predchádzajúcom rozhodnutí ohľadom vznesenej námietky premlčania vo vzťahu k dobrým mravom, avšak na námietky žalovanej strany ohľadom ustálenia výšky priznanej náhrady škody, odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu neobsahuje žiadnu presvedčivú odpoveď. Na uvedenom nič nemení v danom prípade to, že odvolací súd uviedol, že so závermi súdu prvej inštancie stotožňuje, čo však nie je možné vykladať tak, že odvolací súd nedá odpoveď na otázky a námietky, vznesené v odvolaní, najmä potom, ako odvolací súd prvé rozhodnutie súdu zrušil a vrátil na ďalšie konanie, v druhom rozhodnutí rozsudok súdu zmenil a žalobu zamietol a v poslednom, opätovne dovolaním napadnutom rozsudku, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

14. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd mal možnosť argumentačne presvedčiť strany o svojom právnom závere, avšak s prihliadnutím na námietky žalovanej. Procesný postup odvolacieho súdu má znaky formálnosti, a jeho závery nie sú presvedčivé. Umožnenie sporovej strane uskutočniť jej patriace procesné práva bez toho, aby mu korešpondovalo riadne odôvodnené vysporiadanie sa súdu s uplatnenými prostriedkami procesného útoku alebo procesnej obrany, je postupom súdu, pri ktorom je realizácia práva na spravodlivý proces len iluzórna.

15. Vzhľadom na uvedené, v preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu k zásahu do práva na spravodlivý proces postupom odvolacieho súdu tým, že nedal odpoveď na relevantné odvolacie námietky žalovanej, resp. že uvedené odvolacie námietky právne dostatočným spôsobom neodôvodnil, čím došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces v takej miere, ktorá napĺňa dôvod prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom opätovne bude rozhodovať i o nároku na náhradu trov konania, ktorý výrok ako súčasť súdneho rozhodnutia si vyžaduje rovnako relevantné odôvodnenie.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.